

SÕRANDU KÜLASELTS

Iga küla on tähtis
iga talu on väärtuslik
iga inimene on oluline

Nr. 1

Järvemaal Sõrandu koolimajas ja õuel

26.06 2010

Koigi 4-klassiline Algkool

- Ehitatud koolimajaks ja ehitus on valminud 1910
- Kasutatud kuni 1973. aastani koolimajana
- Kasutatud Kalevipoja kolhoosi Sõrandu osakonna rahvamajana 1975-1990
- Tühi 1990-2001
- Antud Sõrandu Külaseltsile rendile-kasutamiseks alates 2001

Viimased Koigi Algkooli lõpetajad 1973.aastal:

Aun Arnold
Ivanov Aivar

Karumets Janis
Mustallikas Harri

Nikkarev Margus
Randmäe Jüri

Kingsepp Mairo
Tiss Avo

Vunder Väino

Viin Mari
Koitla Ivar

Kõik endised Koigi 4-kl. Algkooli õpilased, õpetajad, endised ja praegused Sõrandu küla elanikud !

Olete oodatud Sõrandu koolimaja 100 ja külapäev

Kell 9-12 Näituse ülespanemine (Kõik soovijad on oodatud oma näputöid ja kogusid näitusele tooma).

Kell 14-16 Külapäevale kogunemine, registreerimine.
Teid teenindab Sirtsu publi.
Huvilistele ringkäik külas,
tutvumine kroonika ja näitusega.
Heategevuslik loterii 5 EEK (iga loos võidab)

Kell 16.00 Külapäeva avamine, tervitused

Kell 17.00 Koigi Kultuuriseltsi tervitus

Keelekaste, suupiste paus, piknikuks võib kaasa võtta oma toiduvaliku, kohapeal ka võimalus joogi- ja toiduvarude täiendamiseks.

Kell 19.00 pidu ansambliga Hellad Velled

Osavõtumaks 100 EEK, pensionärid 50 EEK,
lastele alla meetri tasuta ja kuni 18 a. 25 EEK

Kohtade paremaks planeerimiseks eelregistreerimine kuni 24.juunini, külaseltsi kontaktidele; maksevõimalus pank Sõrandu Külaseltsi arveldusarvele 221017494637 Swedbank (märksõnaks "külapäev ja nimi") ja kohapeal sularahas.

Kaie Altmets +372 53307367; kaiealtmets@hotmail.com
Monika Neemsalu+372 53453103 monika.neemsalu@mail.ee
Laine Magus +372 5168687 magus1940@hotmail.ee

Vaata lisaks www.sorandu.org

Toetavad:

Koigi Vallavalitsus ja Kohaliku omaalgatuse programm

Sõrandu koolimaja
2004. aastal

1911. aastal on kooli asutamiseks Sõrandu külas märgitud 1860. aasta.

Algsest nimetatud Koigi Külakool ei ole asunud selles majas, kus on praegune koolimaja, selle asukohta märgivad teadaolevalt kivivareme jäänused praegusel grillimisplatsil.

04.juulil 2010. aastal saab 100-aastaseks Sõrandu külas elav Armilde Vunder, kes on ka viis, talve käinud Koigi Algkoolis

Karl Kranich kirjutab 1998 a. märtsikuu Koigi Vallalehes (lühendatult).

Vanimad meieni säilinud kirjalikud dokumendid Sõrandu ja Sigapusma külast on vanemast Rootsi ajast. Need on kirja pandud 1564.a. vakuandmike registreerimise raamatus. Siis kuulusid need külad Paide lossiala Mäo mõisa Kardina (hilisema nimega Prandi) vakkuse külade hulka. **Sõrandu küla suuruseks oli 10,5 ja Sigapusma küla 13,5 adramaad** (adramaaks loeti niisugust hulka põldu, mis oli võimalik ühe rakendiga, hobuse või kahe härjaga, ära harida. Hilisemalt on arvestatud adramaaks 8,5 ha põllumaad. Ühiskasutuses olevaid kõlvikuid adramaa hulka ei arvestatud.

Sigapusmas oli 8 talu, 3-adramaalisi üks, 2-adramaalisi kolm, 1,5 -adramaalisi üks ja 1-adramaalisi kolm. Sõrandus oli 6 talu, 2,5 -adramaalisi üks, 2-

adramaalisi kolm, 1,5-adramaalisi kolm, Ülejäänud maa oli kasutamata.

1600. a. puhkes sõda Rootsi ja Poola vahel, mida peetakse hirmsamaks kui ükski eelmine või hilisem. 1601.a. ikaldus põhjustas näljahäda, millele lisandusid vaenuvägede metsikused elanike kallal. 1615. a., oli Mäo mõisa vakkusesse märgitud 23 talu, neist mitte ühtegi siinkandis. 1689.a. pärit andmed annavad teada et Sõrandus on 8 talu ja Sigapusmas 13 talu.

Järgmised andmed 1726. a. maarevisjonist annavad teada, et Sõrandus oli 9 talu, kus on 54 elanikku, neist tööjõulisi (15-60 a.) 25.

Sigapusma külas oli 15 talu ja 8 vabadikku, kokku 108 inimest, neist tööjõulisi 35.

1757.a. alates on Koigi mõis iseseisev rüütlimõis, 1758.aastal läks mõis koos Ubakalu, Sõrandu ja Sigapusma külaga Adam von Grünewaldtile ja oli selles seisuses 1920.aasrtani. Peetri kihelkonna mõisa ja talumaade põhiraamatusse on nende külade talud sisse kantud 1883.a., mis ei välista nende varasemat päriseks ostu.

Põhiraamatus on kirjas talu nimi, number, peremehe nimi, ostuhind ja kõlviku suurus dessantiinides ja ruutsüldades.

Aeg on läinud edasi, elanikkond on muutunud ja **praegu kannab ühendatud küla Sõrandu küla nime**. Vanasti olid nad aga eraldi, Huuksi pool oli Sõrandu ja teisel pool oli Sigapusma, vahepeal tükk tühja maad. Piir jäi Risti ja Vabadiku talu vahele.

Praeguse koolimaja ehitusaastaks on märgitud 1910.aasta.

1911. aastal on kooli asutamiseks Sõrandu külas märgitud 1860. aasta.

Algsest nimetatud Koigi Külakool ei ole asunud selles majas, kus on praegune koolimaja.

1893. aastal oli koolis 25 last, 11 poissi ja 14 tüdrukut. Kooliga ühes majas oli ka õpetaja korter (2 tuba ja köök). Koolimaja olla olnud külm ja kasimatu. Õpetajaks oli olnud Otto Sakjas.

Alates 1905.aastast oli õpetajaks Johannes Roosileht ja 1911. aastal õppis koolis 19 õpilast.

Selleks ajaks oli kool nimetatud juba Koigi Algkooliks. Hoolekoogu protokolliraamatus nr.1, mis on säilinud, on kirjas, et 1928.aastal oli kool neljaklassiline ja kooli pitsatil on säilinud ametlik kiri "Koigi küla 4-klassiline algkool". **Koolijuhatajaks oli sel ajal Johannes Bachmann.** Protokolliraamatu kiri on kirjutatud sule ja musta tindiga. Arutatud on peamiselt õpilaste puudumisi, teejoomise korraldamist, kooli eelarvet. Veel on koosolekutel kõneks olnud jõulupuude väljaminekud, kooliteenija ametisse kutsumine.

1910. aastal sündinud Armilde Vunder meenutab 2010 aastal:

Mina olen selles majas koolis käinud viis talve, kolmandas klassis olin kahel aastal. Siis käis üks majja siit vasakust nurgast, mis praegu kinni on pandud, õpiti kahes klassis.

Kõrvalhoonet siis veel ei olnudki. Peale selle kooli lõpetamist sain käia veel kaks aastat Koigi koolis, rohkem polnud võimalik, sest mul olid vennad, keda oli ka vaja koolitada.

Mustad protokolliraamatud jutustavad...

1928. aastal arutati ka koolile uue kõrvalhoone ehitamist. Veebruaris on saanud Järva Maavalitsuse ringkirji kooliaegade kohta.

Pedagoogika nõukogu poolt on esitatud aia plaan ning hoolekoogu koosolekul on kooliaia asutamine heaks kiidetud ja on volitatud koolijuhatajat paluda vallavalitsuse kaasabi kooliaia asutamist puudutavates küsimustes.

Kuna kooli lipp, mis on ümber värvitud vanast vene lipust, on juba kõdunenud, ning Eesti Vabariigi 10-nes aastapäev on tulekul, muretses hoolekoogu koolile uue lipu, mis maksis 17 krooni ja 50 senti ja lipuvaru, mis maksis 3 krooni. 1931.aastal on valminud kivitall, mis on 10 meetrit pikk, 6 meetrit

lai ja 4 meetrit kõrge, esiseinas on kahe poolega 2 meetrised väravad ja tagaseinas kaks väiklast akent . 1933. aasta veebruaris on arutatud, et kivitalli otsa tuleb ehitada ait-puukuur. Aida pikkus planeeriti 6 meetrit, laius 6 meetrit ja kõrgus 4 meetrit.

1930. – 1940. aastad

Mitmel koosolekul on arutatud kooliteenija töölt vabastamist ja uue kooliteenija töölekuumist. Esialgu oli kodukorras 12 töökohustust ja 1935 aasta protokollis on juba 18 ülesannet ja sai aasta läbi 5 krooni palka kuus. 1936 aasta jaanuarist tõsteti kooliteenija palk 8 krooni peale kuus. Tihti on arutatud kehvade õpilaste toetamist ja puudumiste eest trahviraha sissenõudmist.

Vahepeal on koolijuhatajateks olnud Paul Peterson ja M. Kõvask.

1932. aasta septembris on koolijuhatajaks tulnud Villem Kees. 1937.aastal on arutatud kooli mängumuru laiendamist aia edasitõstmise teel. Kooliõue ja aia ilustamiseks on vaja vedada liiva, samuti külaleele kruusa. 1.-10. maini on välja kuulutatud kodukaunistamise propaganda nädal ja selle sees, 6. mail oodatakse kõiki seltse koolimaja ümbruse korraldamise talgutele.

1940. aasta märtsis on arutatud kooli õue võimlemispostide ülesseadmist. Räägiti neljast postist, mis 3 meetrit pikad peaksid olema. Viimane ennesõjaaegne märg on tehtud 24. mail

1930. – 1950. aastad

1941, mil arutati ainult õpilaste koolist puudumist, kokku oli nimekirjas 19 nime ja olid puudunud 53 päeva ja otsustati kõik puudumised lugeda vabandatavateks.

Erandidult kõik puudumised on olnud haiguse pärast. Puudujate nimekirjas on: A. Sardis; M. Viirlaid; M. Kriitmäe; V. Kaasa; M. Soidla; H. Tuisk; Erich Tammik; A. Ertel; E. Lilium, Õ. Lillemaa; H. Saluoks; E. Tammik; J. Kivimägi; A. Vaab; E. Lillemaa; R. Lilium; E. Koitla; A. Kivimägi; O. Sardis.

Virve Tegelman

meenutab 2010. aastal:

Läksin kooli 01.sept. 1939. a, mil algas sõda. Oma nelja kooliaasta jooksul nägin kolme riigivalitsust. Kooli minnes oli eesti aeg, siis tuli saksa aeg ja kooli lõpetasin vene ajal.

On meeles üks seik, kui oli vaja panna koolimaja venekeelne loosung. Härra, nii kutsuti õpetaja Keesi koolis ja ka kodudes, tahtis sildi panna kahe akna vahele seinale. Poisid pidid redelit kinni hoidma, kuid nad vist ei jõudnud, redel libises ja härra kukkus põrandale.

Härra pidas koolitundi alati kantslist, selle all oli orel.

Kui koju jõudsim, siis alati küsiti, mida härra täna rääkis.

Uus protokolliraamat on avatud 1950.aastal ja siis on pealkirjaks õppenõukogu koosolekute protokollid. Seal on kooli nimeks märgitud Koigi Algkool. Sel ajal on koolis juba 2 õpetajat. **Agnese Sieb annab eesti keelt, geograafiat, loodusõpetust ja käsitööd ning Olga Streimann õpetab vene keelt, laulmist, Joonistamist ja ajalugu. II ja IV klassi õpetaja Agnese Sieb juhib ka pioneiriorganisatsiooni, kehakultuuriringi, laenuab raamatuid ja korrastab raamatukogu ning juhib seinalehe väljaandmist. Koolijuhataja Olga Streimann juhib ka I ja III klassi ning Punase Risti algorganisatsiooni.**

1952. aasta protokollis on kirjas, et enne kooli tuleks võrrelda kooliõpilaste nimekiri

Sõrandu koolimaja (KÜLAMAJA) 2010

Karl Kranich

1998:

“Kahju, et ajaloohämarusse on jäänud ilus ainulaadne Sigapusma küla nimi”

Täna, 2010 a. kannab sellist nime üks korrusmaja kinnistu Sõrandu külas.

Alates 1952. aastast uusi õpetajaid

Õpetaja Agnese Sieb oli lahkunud ja kooli tuli uus õpetaja Elvi Saarna. Tööjaotus oli siis nii, et õpetaja O. Streimann andis I ja IV klassis kõiki aineid va. kehaline kasvatus ning E. Saarna I ja III klassis kõiki aineid ning ka suurematele kehalist kasvatus.

Klassivälises töös juhatas E. Saarna pioneiriorganisatsiooni, kehakultuuriringi, raamatukogu ja seinalehe toimetamist.

Koolijuhataja O. Streimann juhendas ka vene keele õpperingi. Pioneiriorganisatsiooni töös otsustati tööplaani võtta morse õppimine ja salgakoondusel viia läbi vestlust teemal “Nõukogudemaa tublid noored”. **1953 aastal on õpetaja E Saarna asemele tulnud õpetajaks Tiiu Streimann.** Sel aastal kooli juhtis, savatõkete ring ja kooliõpetaja. **1954 aastal** teostati õpetajate vahetamine koolis

tööpäevakuid korraldama. Koostati ka graafik õpilaste suvuseks tööks kooliaias ja katselappidel. **1955. aasta pedagoogilise nõukogu protokollid on kirjutatud õpetaja A. Roometsa poolt**, kes on koolis ükski ja annab kõiki tunde.

Lastevanemate komitee esimees oli Karl Fels ja 1956. aastal Renate Merilain.

Alates 1959.aastast ja viimaseks Koigi Algkooli koolijuhatajaks ja õpetajaks oli Evi (Mäggi) Vunder. Sellel aastal oli uudne, et näärivaheajal otsustati korraldada muinasjutuhommik ja ühine raadio kuulamine.

Lastevanemate tähelepanu juhiti kevadel laste käitumisele suvisel

koolivaheajal. Mitte lubada lapsi külavahale hulkuma. Ja õpilased ei tohi väljas viibida peale kella 22.00. Õpilased tuleb suunata tööle sovhoosi põllule, samuti on kohustus töötada kooliaias. Et lastele paremini korraldada kooli ajal sooja söögi andmist, rajati juurde veel väike tootmisaiak 1960. a. on lastevanemate komitee esindaja A. Salben. 1962 aastal räägiti vormirietest ja pioneerinurga siiseseadmisest kooli. Pedagoogilises nõukogus oli lastevanemate esindaja A. Palm.

1963 aasta kevad-talvel tuli kooli ka teine õpetaja H. Viira ja sügisel abiõpetaja Koemets, sest koolijuhataja Vunder on beebi-puhkusel. Suvel plaaniti lastele korraldada õppekursiooni Tartusse. Alates sügisest soovitati viia sisse vihik kodude külastamisest. 1964. aasta märtsist on õpetaja Vunder jälle koolis. Sel sügisel hakkasid õpetajad ka nädala kaupa korrapidamist harrastama.

Raamatuid laenutati üks kord kuus. Alates 1965. aastast oli õpetaja Vunder direktor. Sel suvel sai Luunja pioneirilagrisse minna E. Fels. Ekskursiooni käigus tutvuti Paide vaatamisväärsustega ja külastati koduloomuuseumi ning teedemasinate tehast. Tagasiteel käidi Koigi külanõukogus ja postkontoris. Suvel töötati kooliaias ja jõukohastel töödel sovhoosis. Alates sama aasta sügisest hakati raamatuid laenutama kord

nädalas. Pioneiritöös on 1965-1966 õ/a. igas kuus 3-4 koondust. Suvevaheajal käidi ekskursioonil Tallinnas zoopargis, toimus matk Koigi sovhoosi Vaali osakonda. 1966. a. sügisest pöörati rohkem tähelepanu õpetamise kvaliteedile ja individuaalsele tööle maha-jääjatega. Pandi ka lastevanematele ülesanne jälgida oma ja ka teiste laste käitumist. Ekskursioon toimus Tallinnasse ja pioneirilagris puhkas 6 õpilast.

Alates 1967. a. detsembrist on protokollid kirjutatud pastapliiatsiga. Ekskursioon korraldati Järvamaal- külastati Koerut- Järva-Jaanit ja Jänedat. 1967-68 õppeaastal otsustati tähistada kõiki tähtpäevi pioneirikoonduse või peoga. Ekskursioon korraldati Tartusse botanika-aeda, külastati vabadusvõitlusega seotud paiku. Teiseks õpetajaks oli tol ajal **Sirje Nõmmik. 1969-70.õ-a.** oli õpetaja Vunder teist korda puhkusel ja **Koigi Algkooli õpetajaks tuli** praegune Anna ja Peetri kirikuõpetaja **Lea Heinaste.** Lapsed said suveks ka laagrisse: 2 Luunjasse ja Väinjärvele 5. Ekskursioonid toimusid Tallinnasse ja Jänedale-Vargamäele. Matk toimus Vaali Linnamäele. 1970-71 õ-a. otsustati laste töödest hakata näitusi korraldama. Viimane õppeaasta koolis oli 1972-73 aastal ja **1973. aasta sügisel kool suleti.**

Kangakudumise leidis enda jaoks 2009 a.

Kerli Aasa

Koigi Vallavalitsus

www.jarva.ee/koigi

Tel 38 46 433 Faks 38 46 432

E-post: koigiv@koigi.ee

Sõrandu Külaselts

reg.kood 80148260

Sõrandu küla

Koigi sjk 72508 Järvamaa

A/a. 221017494637

Swedbank

www.sorandu.org

Järgnevad aastad kasutati koolimaja Kalevipoja kolhoosi Sõrandu osakonna klubina ja samal ajal näidati majas ka kino. Kaheksakümnenndatel aastatel tehti majas ka remonti. Sel ajavahemikul on ära võetud ühe klassi vahesein, mille tagajärjel murdus suures saalis peatala.

Rahvasuus kutsuti peale kooli sulgemist seda maja Sõrandu koolimajaks.

2001. aasta 15.maist alates kasutab koolimaja Sõrandu Külaselts oma põhikirjaliseks tegevuseks ja ürituste korraldamiseks. Seal on peetud õppepäevi ja pidusid, kangasteljed on üleval pidevalt, kes tahab, võib kangast kuduma tulla.

Hetkel on koolimaja kasutajaid vähe, aga rõõmu teeb, et küla noored on hakanud seal koos käima.

Külaselts on kirjutanud hulgaliselt projekte, esialgu KOP-ile, esimese suurema EL fondile Sapard, koolimaja katuse renoveerimiseks. 2004. aastal see töö ka ette võeti. Koolimajas on vahetatud elektrisüsteem, küttekolded, köögi pliit, vahelaed, põrandad, katusealusest on saanud panipaik, uue näo on saanud siseviimistlus. PRIA otsus sisustuse, 100 uue tooli ja 10 laua jaoks on samuti olemas, vaja on leida raha nende väljaostmiseks, et see raha PRIA-lt tagasi saada.

Kindlasti on see üks vähestest veel säilinud külakoolimajaks ehitatud hoone. Alles on veel uhked aknapealsete ja nurkade nikerdused, mille oleme osaliselt suutnud taastada, ülejäänute taastamiseks tuleb veel raha leida.

2010. aastal peab lõplikult valmima parkla ja ehitatakse lastele mänguväljak. Nüüd nimetame seda paika enamasti külamajaks.

2010. aastal saab maja 100 aastaseks ja tahame seda tähtpäeva väärikalt korras koolimajas (KÜLAMAJAS) tähistada.

Koolimaja ümbrus koos endise kooliaia alaga on mõnus piknikupaigana peredele, sõpruskondadele ja väiksematele asutustele. Võimalik on välja arendada mitmesuguseid uusi mänguväljakuid.

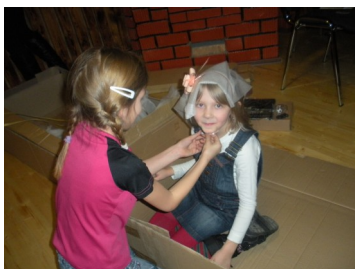
2010. a. Koigi Põhikooli esimesse klassi minev Lisete Neemsalu kirjutab:

Mina olen 7 aastane ja lähen sügisel esimesse klassi. Tahan juba kooli minna – hästi õpida, pilte joonistada ja sportida.

Kui meil aega on, siis tahan Sõrandu koolimaja juures käia tööd tegemas koos ema ja isaga.

Seal on hea kiikuda, jalutada, mängida, lilli korjata, küpsiseid süüa ja teed juua.

Seal saan ka lepatriinusid otsida.

2010. aastal külapäeval tõmmatakse esmakordselt masti

Sõrandu Külaseltsi lipp
(pildistas Andrus Eesmaa)

Ansambel Hellad Velled saatel sai tantsu lüüa nii noor kui vana

Lehe pani kokku
Kaie Altmets

Sõrandu Külaselts tänab kõiki külapäeva talgu- ja korraldustoimkonnas olnud inimesi, abilisi, Koigi vallavalitsust ja volikogu, Koigi Kultuuriseltsi, Kohalikku omaalgatuse programmi, Sirtsu pubi, ansamblit Hellad Velled ning kõiki osalejaid, kes päeva kordaminekuks oma panuse andsid.